

JUHENDEID ÕPILASTE KIRJANDITE ANALÜSIMISEKS.

I

Kambja Õp.Üh.algatusel töötab kolmandat aastat õpilasloomingu uurimuse rühmitus, mille töö sihiks lahendada õpilaskirjandite ja -loomingu küsimust üldse. Rühmituse koosseisu kuuluvad Tartumaa koolinõunik A.Kurvits, psühhotarapöit dr.V.Hion, Tartu pedagoogiumi õp. Rajamaa ja Unipiha 6-kl.algk.juh.Ed.Tasa.

Rühmitus on saavutanud omas töös mitmeid uusi sihte ja tulemusi, mis vajaksid kontrollimist. Käesolevaga pöördub rühmitus palvega Teie poole aidata seda teostada, mille eest üldise töö nimel avaldab ette oma südamlíkuma tänu. Töö süsteem on järgmine:

S I S U

T E E M A

1. Fantaseeriv	Kui ma saaksin nõiduda.
2. Reprodutseeriv	Minu armsam raamat (Jutustan sisu)
3) Memoreeriv	Kui ma alles väike olin
4. Describeeriv	Istun akna all ja vaatan välja...
5. Kompareeriv	Koolis ja kodus (Võrdlen)
6. Konstrueeriv	Võitsin miljoni.
7. Analüüeeriv	Milleks käidakse koolis?
8. Kritiseeriv	Miks õpetaja pahanes.
9. Problematiseeriv	Kui kõrge on taevas
10. Filosofoeriv	Kuidas elus edu saavutada.

1. Fantaseerivaks sisuks tuleb pidada mõtte liikumist irreaalsel pinnal, (mõttele ja enda suhtes) mõistuse kontrollita, isegi arvestamata kausaliteeti. (Kõik on võimalik).

2) Reprodutseeriv sisu on kas kaudne või otsene järellooming, aimamine.

3) Memoreeriv sisu ammutatakse minevikust. Siin välditakse elu ülesandeid, mida sisaldab olevik ja tulevik. (Minevikus on kõik tuttav, lahendatud).

4) Describeeriv sisu on asjade ja nähete vaatlemine ajas ja ruumis. Toiming on alateadvuse kaudu juhitud peamiselt emotsioonest.

5) Kompareeriv sisu on asjade ja nähete vahelised analoogid ja võrdlused.

6) Konstrueeriv sisu on teadlik, plaanikindel ja ülevaatlik terviku konkreetne, praktiline ja objektiivne ülesenitamine.

7) Analüüeeriv sisu eritleb fakte, suhteid ja olukordi teadlikult, konstateeriva objektiivsusega ning intellektuaalselt.

8) Kritiseeriv sisu on subjektiivne ning analüüs, mille tulemus on asjade, suhete jne. personaalne hinnang.

9) Problematiseerivas sisus igal sammul nähtakse ja arendatakse probleeme, püüdmata leida teid ja võimalusi nende lahendamiseks.

10) Filosoferiv sisu liigub elu probleemide tähe all, püüab neid lahendada ja viia süsteemi, enamasti abstraktselt ja subjektiivselt.

Töö teostatakse III - VI klassides. Teemad esitatakse õpilastele (Sisu ainult õpetajale) määratud päeval teatades, et iga õpilane valib neist ühe, mis talle kõige enam meeldib. Valitud teemast teatab ta kas kohe või järgmise päeva hommikul õpetajale. (Püüa vältida mõjutamisi) Valitud teemal kirjutab ta töö kolme päeva jooksul ja esitab selle õpetajale. Töö kirjutatakse quart (neljandik poogna) kaustas. Lubatud on tööde kaunistamine ja ilustamine. Tööd saades vaatab õpetaja need läbi, parandab vead ja kirjutab alla oma hinnangu. Kuna töid vaevalt esineb puhttüübes, siis tuleb määrata ka töö sisu. Aluseks on arv loo. Kui töö näiteks on kirjutatud puht fantaasial, siis kirjutatakse hinnangu järgi I-loo; esineb aga fantaasia kõrval näiteks konstruksiooni ja reproduktsiooni, siis tuleb määrata kõrvalsisude suhe peasisudega. Nii tuleks siis märkida:

I - 60, II - 25, III - 15. Analooiliselt tuleb toimida ka teiste pea ja kõrvalsisudega. (Ladina number määrab sisu, araabia - Ulatuse). Filosoferiv sisu oleks näiteks X. Sellele lisaks kirjutab õpetaja töö juurde järgmised andmed õpilase kohta:

1. Kool, klass, täisnimi, 2. Kodu: isa elukutse, jõukas, keskmine, kehvik. 3. Vanemad: isata, emata, võõraslaps, võõrasisa, võõrasema, harilik. (Arvestada tuleb funktsioone. Nii võib isata lapsel olla onu, kes tema suhtes täidab isa funktsioone. Vastupidi võib lapsel olla isa, kes ei täida omi kohustusi lapse suhtes ja laps on ikka isata). 4. Perekonna positsioon: Kirjutada laste vanuse rida, öed alla kriipsutada ja õpilast asetada sulgu; näiteks: 18, 14, (12), 7... 5. Käitumine: elav, vaikne, iseseisev, iseloomutu, tähelepanelik, tähelepanematu, vallatu, "pai", asjalik, unistav, julge, arg, jultunu, järeleandlik, ei nuta ilial, nutab tihti, üpsakas, sõbralik, põikpea, taipaja, sõrmitseb nina, närib küüsi, teeb grimasse, trambib jalga, erak, omab sõpra (poisse, tüdrukuid), mängus - juht, juhitud jne. 6. Kasvatus: hellitud, karmilt, vahelduvalt, vabalt kasvatatud, kohustusiga seotult (Töö). 7. Pärivus ja haigused perekonnas, kui midagi teada. 8. Tervise defektid terviselehel, viimase kolme aasta andmeil. 9. Kehaehitus: tugev, keskmine, nõrk. 10. Ratsionaalne-, emotsionaalne-, segatüüp. 11. Vaimne arenemine. 12. Millal teemist teatas.

Lisaandmed on ainult siis väärtuslikud, kui neid võib usaldada täiel määral. Sellepärast tuleks märkida ainult neid tähelepanekuid, milles oldakse kindel Kahtluse ja mitteteadmise korral jäägu andmed lahtiseks. Tööde juurde palume lisada talve jooksul kirjutatud kirjandite teemade nimestu ja kahe õpilase aasta tööd igast klassist, ühes tööde analüüsiga.

Nii valmistatud tööd palume ühendada klasside kaupa koolikõiteks (kaante vahele) leheküljed nummerdada, lisades tööde ette klassesse õpilaste nimestu.

Rühmitus on teadlik, et töö toob Teile lisakoormatusi, kuid loodame, et Teie töötate siiski kaasa üldise asja nimel, aidates avastada ja selgitada pedagoogilisi probleeme ja leida teid ja abinõusid nende probleemide õigeks lahendamiseks. Töö teostamine peaks rikastama meid mõningate uute positiivsete kogemustega otseselt ka koolipraktikas. Kuna töö taotleb teaduslikke sihte, siis ei kasutata ühtki õpilase tundma õppimiseks korraldatud tööd ametlikuks koolihindamiseks. Ehtsama faktilise materjali kogumiseks on parem, kui õpilased ei ole teadlikud, et nad kirjutavad tööd, mida tahetakse kasutada nende tundma õppimiseks.

II

Järgnev skeem on määratud õpilaste sõna- ja lausetestide analüüsimiseks õpilaste huvialade määramiseks.

Huvialade skeem.

Nomen

Verb

I. Konkreetne 2. Abstraktne 3. Peagee- 4. Passiivne 5. Aktiivne 6. Abstrakt-
riv sioon.

1. Isik:

- a) kehaliikmed (ka seesmised elundid)
- b) meeled: 1) nägemine, 2) kuulmine, 3) maitsemine (ka maiustamine), 4) kompamine, 5) haistmine, 6) tajud katse ajal.
- c) funktsioonid: 1. väljendus 2. seiklus.
- d) affekt
- e) unistus (soovid, ihad)
- f) muljed
- g) hinnang
- j) tarbed (ka tervishoid)
- i) aeg.

2. Koju:

- a) perekond
- b) toit
- c) rõivastus
- d) mööbel, sisustus, tarbed
- e) hooned, ümbrus
- f) loomad
- g) töö

3. Loodus:

- a) loomad
- b) taimed
- c) eluta loodus
- d) kosmos.

4. Kool:

- a) looduslugu (vt .4)
- b) maadeteadus
- c) matemaatika
- d) ajalugu
- e) usuõpetus
- f) emakeel
- g) tööõpetus
- h) joonistamine
- i) laulmine.

5. Töö:

- a) põllundus
- b) aiandus
- c) karjandus
- d) kalandus
- e) laevandus
- f) käsitöö
- g) vaimne töö
- j) muud tööd

6) Tehnika:

- a) liikuv tehnika
- b) tööstus

7. Isikud:

- a) mees
- b) naine

8. Võitlus, võistlus, mäng, sport.

9. Sotsiaalsus:

- a) kutsed
- b) rahvused
- c) isikud (tegelased)
- d) kõlbatus
- e) usk.

10. Täitesõnad ja laused.

M ä r k u s:

- 1) nomenite hulka tulevad arvata ka omadus- ja asesõnad.
- 2) nomeni reageeriva vormi all tuleb mõista sõna tarvitamist mitte nimetavas, vaid mõnes teises käändes (näiteks: kaske, lapsele jne).
- 3) määramisel tulevad sõnad ja laused märkida ära kuueend jao- tusel näidatud numbrite ja tähtedega kindlas järjekorras, kuhu tuleb lisada koma järele number 1, 2, 3, 4, 5, või 6 esimesest reast.
- 4) Verbi abstraktsiooni all tuleb mõista kõiki verbist tu- letatud ja tegevust tähendavaid sõnu (jooksmine, naeratus)
- 5) Näiteid määramiseks:
"viha" 1 d, 6; "armastus" 9 d, 6; "tahvlile" 1 b 6, 3 ;
"ratsanik" 8, 1; "tehas" 6, 2 jne.

Tartus, 16 .VI 1934 .a.

Õpilase Loomingu Uurimise
rühmituse nimel

A. Kurvits, koolinõunik.